

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

**ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ „КЊИЖЕВНО ДЈЕЛО БОРИСЛАВА
МИХАЈЛОВИЋА МИХИЗА“ мср ВЛАДАНА БАЈЧЕТЕ**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Кликните да бисте почели унос текста.

1. Датум и орган који је именовало комисију

Кликните да бисте почели унос текста.

Наставно-научно веће Филолошког факултета у Београду именовало нас је за чланове Комисије за преглед и оцену докторске дисертације мср Владана Бајчете „Књижевно дјело Борислава Михајловића Михиза“. Сагласно томе, подносимо одговарајући Извештај.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. др Михајло Пантић, редовни професор, наука о књижевности, српска књижевност, јужнословенска компаратистика, 2009. Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима, Филолошки факултет Универзитета у Београду; ментор;

2. др Радивоје Микић, редовни професор, наука о књижевности, српска књижевност, 2005. Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима, Филолошки факултет Универзитета у Београду; члан Комисије;

3. др Милан Радуловић, научни саветник, наука о књижевности, српска књижевност, 2012. Институт за књижевност и уметност Београд; члан Комисије

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Кликните да бисте почели унос текста.

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Владан, Станко, Бајчета

2. Датум рођења, општина, република:

12. фебруар 1985. Босанска Крупа, Босна и Херцеговина

3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:

22. септембар 2010. Филолошки факултет Универзитета у Београду, „Живот и литература у прози Стевана Раичковића”

4. Научна област из које је стечено академско звање мастера наука:

Област филолошких наука – Наука о књижевности

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Књижевно дјело Борислава Михајловића Михиза“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација мср Владана Бајчете „Књижевно дјело Борислава Михајловића Михиза“ има 251 страну. Организована је у пет поглавља („Поезија”, „Критика“, „Драма“, „Аутобиографија – о другима“, „Казивања и указивања“) уоквирених *Уводом* и *Завршном ријечју*. На крају дисертације (стр. 236–247) дат је попис извора и цитиране литературе, а *Прилог* (стр. 248–251) чини библиографија текстова изосталих из досадашњих избора Михајловићеве критичке и публицистичке делатности у новинама и часописима.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација „Књижевно дјело Борислава Михајловића Михиза“ мср Владана Бајчете настала је из образложене амбиције да се што обухватније опише, систематизује и протумачи књижевни рад тог значајног српског писца, делујућег у другој половини 20. века. При томе је аналитички интерес понајвећма усмерен ка

књижевнокритичкој активности, тежишној и уједно најзначајнијој области Михизовог рада, али се из вида не испуштају и друга лица његовог поливалентног опуса. Студија о књижевном делу Борислава Михајловића имала је за циљ да разноликост његовог опуса сагледа као целину, те да му одреди место у контексту модерне српске књижевности. Замишљена и остварена као монографија, студија Владана Бајчете на примерен и примеран начин прилази важном креативном, културном посленику и темама које његово дело имплицира и еманира, а које већ дуже време чека на научну и критичку елаборацију назначеног облика и обима, односно на решавање одговарајућег интерпретативног задатка.

Бавећи се свим аспектима Михајловићевог полицентричног, разноврсног стваралаштва, Владан Бајчета је у анализи сваког оделитог сегмента изналазио његовој природи саображен методолошки приступ. Важно је, стога, одмах рећи да се у тако замишљеној и реализованој систематизацији не губи перспектива интегрално осмотреног и схваћеног предмета, већ аутор непрестано тежи откривању међуодноса сачинилаца опуса, будући да је реч о једној стваралачкој свести која се у непредвидљивом ритму промена увек упосебљује, односно налази своју форму у различитим видовима књижевног израза: поезији, критици, драми, аутобиографској прози и тако даље.

Прво поглавље докторске дисертација „Књижевно дјело Борислава Михајловића Михиза“ мср Владана Бајчете посвећено је поезији Борислава Михајловића, којом је тај писац, у једном историјски, поетички и политички тубуленом (поратном) раздобљу ушао у српску књижевност. Са свешћу о томе да приступа најмање релевантном, уметнички не посебно упечатљивом аспекту Михајловићевог дела, Владан Бајчета анализира и бољу, досад махом неуочену страну збирке *Песме*, али, имајући на уму дати књижевноисторијски контекст, уочава и описује и ону која није издржала пробу времена. Друго, обимом најзамашније поглавље тезе посвећено је Михајловићевој критици. Полазећи од става да је том, идентификаторном виду Михајловићевог рада потребно ново читање – будући да је у пређашњим расправама формирана релативно стабилна слика о Михајловићу као репрезентативном, а вероватно и последњем релевантном представнику, чак и еталону *импресионистичке критике*, што није у основи погрешно, али је исувише поједностављено – Владан Бајчета је преиспитао оправданост такве редуције. Темељећи своју анализу на књижевнотеоријским поставкама Зорана Гавриловића, који је критички уравнотежен метод између полова субјективистичког и објективистичког приступа описао као појам *критике транспоноване субјективности*, докторанд износи низ аргумента и примера којим релативизује уврежено мишљење о Михајловићевом критичком раду, тежећи на тренутке чак и радикалном преосмиљавању судова о њему, али пазећи да при том не упадне у нову погрешку: да се постојећи категорички став не замени неким новим, такође са аподиктичким претензијама. Владан Бајчета не предлаже никакву строгу дефиницију Михајловићеве критичке методе, ако ту о *методу* у дословном значењу појма може бити речи, већ настоји да што рељефније прикаже сва реторичка средства и примењене поступке којима се тај „првак лакоатлетске књижевнокритичке дисциплине“, како га је називао Никола

Милошевић, служио у махом новинским рецензијама књижевних дела, али и у писању дужих, аналитички издашнијих текстова. У том смислу, посебну пажњу завређују Бајчетине анализе Михајловићеве есејистичке интерпретације стваралачких опуса или појединачних текстова српских писаца, чиме је додатно осветљена природа његове критике, у дојакошњим класификацијама, како је већ примећено, често свођене на стереотип не посебно обавезујуће, новинске критике.

Пишући о драмама Борислава Михајловића Михиза, Владан Бајчета следио је унутрашњу, колико обликовну, толико и значењску линију њиховог развоја, ако је, наравно, о некаквом „развоју“ у смислу „усавршавања“ ту уопште могуће говорити, те је управо стога поменути део стваралачког опуса морао бити осветљен из различитих углова. Анализирајући засебно сваку драму, Бајчета је ишао следом ауторовог симболички индикативног, „збирног“/интегралног наслова (*Издајнице*), указујући и на формалну и на смисаону међузависност четири Михајловићева драмска комада. Тај део Бајчетиног докторског рада заснован је на аналитичком плуралитету: сваки Михајловићев драмски текст сагледан је, појединачно, са оне стране којој се својим уметничким специфичностима највише отвара. Када је реч о комплексности мотивације, она постаје средиште аналитичке пажње; уколико је, пак, посреди психопатологија као покретач драмског заплета, интерпретација се темељи на психоаналитичкој критици, а уколико је приоритетно питање однос према традицији, онда се на дело гледа из компаративне или књижевноисторијске перспективе. Докторанд Владан Бајчета се у читању Михизових драма, што је у данас преовлађујућим, вредносно неутралним академским експертизама, сразмерно редак случај, не либи од изирицања недвосмислених аксиолошких судова, поткрпљујући их одговарајућим примерима и запажањима.

У анализи *Аутобиографије – о другима*, можда најзначајније, а уметнички свакако најуспелије књиге Борислава Михајловића, Владан Бајчета указао је на кључна својства и вредности тог изузетног дела српске аутофикцијске прозе. Донекле оптерећено вишком књижевнотеоријских општих начела и апроксимација, које могу а не морају следити и природу појединачног дела и наметати смер његове интерпретације, читање Михизове животне и књижевне рекапитулације које у својој тези нуди Владан Бајчета усредсређено је, најпре, на испитивање жанровских основа конкретног дела, а потом, на знатно инвентивнији и херменеутички продуктивнији начин на оно што нам се тим делом говори; другим речима, на сложену, интонативно и смисаоно слојевиту слику света која се у њему обликује и њиме посредује. На пример, Бајчетина систематизација стилских средстава помоћу којих аутор у аутофиктивном тексту производи различите врсте комике подесно је и луцидно одабрана визура за једно могуће описивање видова литераризације Михајловићеве *Аутобиографије – о другима*.

Аналитички осврт на Михајловићев публицистички рад, прибран у књизи *Казивања и указивања*, са добрим разлозима даје предност културноисторијском контексту у односу на онај књижевнонаучни (у ужем смислу). Владан Бајчета интерпретира Михајловићеву

културно-политичку мисао као сразмерно кохерентан скуп идеја, читљив испод површине иначе морфолошки разноврсних текстова, писаних различитим приликама и поводима, са различитим амбицијама, о различитим темама, а са неједнаком инвенцијом и креативном енергијом. Осим тога, указивањем на кореспондентност Михајловићевих сматрања и разматрања са мишљењем и ставовима других значајних српских интелектуалаца гради се и шири контекст разумевања српске културе у епохи у којој је Михајловић био важан протагониста, свеједно да ли је оглашавао своје идеје у текстовима или је деловао „из сенке“, утичући, према њиховој недвосмисленој потврди, на рад других писаца и културних посленика. Овоме треба додати да је обликовање контекста унутар ког се дато дело посматра и тумачи обједињујуће за Бајчетину докторску тезу „Књижевно дјело Борислава Михајловића Михиза“; наиме, сви аспекти Михајловићевог књижевног рада преломљени су кроз сочиво досадашње рецепције, тако да је у дисертацији, осим предочених иманентно-аналитичких увида, дат и књижевноисториографски пресек Михајловићеве књижевне и књижевнокритичке делатности у српској култури двадесетог века.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. „Политика културе и култура политике. *Казивања и указивања* Борислава Михајловића Михиза“, *Српски културни образац у светлу српске књижевне критике*, Зборник радова, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2015, 368–386.
2. „Теоријске основе Џацићеве књижевне критике“, *Српска књижевна критика и културна политика друге половине XX века*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2013, 217–235.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Борислав Михајловић Михиз писац је обимом невеликог, али по својој полицентричности и разуђености интерпретативно подстицајног опуса, неупитно значајног а незаобилазног и по укупном креативном, спекулативном учинку и по уметничким, вредносним донетима. У раду „Књижевно дјело Борислава Михајловиће Михиза“ уочени су, описани и тумачени сви видови таквог, ауторски препознатљивог, а обликовно и тематски разгранатог дела, како аналитичко-аксиолошке, тако и нефикцијске, аутофикцијске и

фикцијске природе. Докторска дисертација мср Владана Бајчете реинтерпретирала је досадашње поимање Михајловићевог књижевног рада и понудила нове аналитичке увиде, доводећи у корелацију књижевни говор и ауторске, аутопоетичке исказе. Посебно се у дисертацији „Књижевно дјело Борислава Михајловића Михиза“ истиче предлог захтева за обазривошћу у сагледавању критичарских фигура какву репрезентује Михајловић, по много чему важних за одржавање и унапређивање континуитета књижевнокритичког мишљења у оквирима националне књижевности. Тумачење Михајловићевог драмског дела и његове момоарске прозе мотивисано је намером утврђивања и потврђивања пишчеве књижевноисторијске позиције, потом и књижевнопоетичке контекстуализације, за шта је било потребно ново, што целовитије читање, односно изналажење низа разложно предочених аргумената за укључивање датог опуса у одговарајући жанровски и поетички систем српске књижевности.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА НАПОМЕНА:

Борислав Михајловић Михиз иде у ред оних српских писаца чије дело је чекало на обухватно, аналитичко читање у академској форми, будући да то одавно по својим вредностима заслужује. Докторска дисертација „Књижевно дјело Борислава Михајловића Михиза“ мср Владана Бајчете успешно одговара том изазову, уважавајући оно најбоље или најкарактеристичније што је о Михајловићевом делу до сада речено, али и одлази даље, нудећи први покушај збирне анализе пишчевог не нарочито пространог, па чак и сведеног, али идејно, тематски и обликовно разноликог, свакојако захтевног стваралачког поља. Одговарајућа пажња, при том, усмерена је на истраживање оних аспеката који су репрезентативни за сваки појединачи сегмент Михајловићевог рада, без сувишних уситњавања, непотребних теоријских уопштавања са једне и аналитичке хипертрофије са друге стране.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Имајући на уму све речено и сматрајући да је докторска дисертација „Књижевно дјело Борислава Михајловића Михиза“ мср Владана Бајчете урађена на начин примерен природи тумаченог дела, са уважавањем свих методолошких захтева које је потребно испунити при изради академског рада датог нивоа и врсте, а подразумевајући да по природи ствари остаје низ питања на које и даље треба тражити одговоре, Комисија позива докторанда на усмену одбрану тезе.

др Михајло Пантић, редовни професор

др Радивоје Микић, редовни професор

др Милан Радуловић, научни саветник

У Београду, 14. марта 2016.